

BUDAPEST, III. KERÜLET, SZENTENDREI ÚT 133. (HRSZ. 19434/8)

Fémdektoros vizsgálat

Lelőhely-azonosító: 31505

KULCSSZAVAK: római kor, település, polgárváros, réteganyag, újkor, réteganyag

BUDAPEST, DISTRICT III, 133 SZENTENDREI ROAD (PLOT NO. 19434/8)

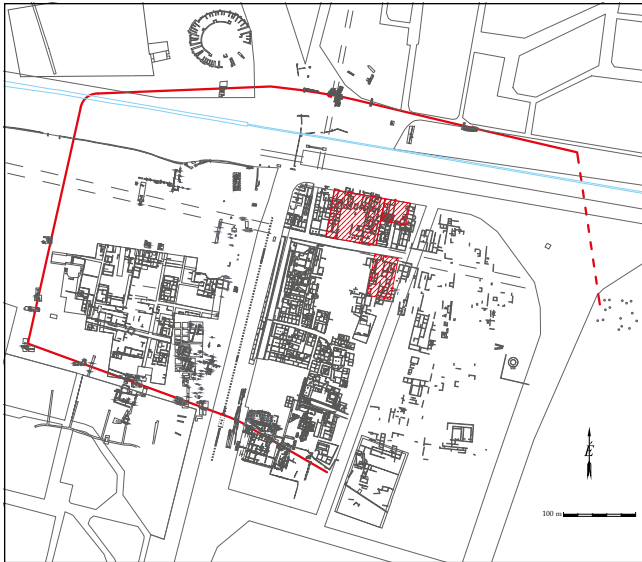
Metal detector survey

Site ID: 31505

KEYWORDS: Roman Age, settlement, civil town, layer finds, Modern Period, layer finds

Az aquincumi polgárváros területén, az ún. északkeleti, ipari-kereskedelmi negyedben (az A és D utcák, valamint a Keled út és Sujtás utca által határolt területre-szen), illetve a régi múzeumtól keletre, a D utca déli oldalán 2020. június 16. – augusztus 13. között fémdektorral műszeres leelőhelyfelderítést végeztünk. A kutatás összesen kb. 7400 m²-t érintett, az ún. I., XXVI., XXVII., XXVIII., XXIX., XXX. és XXXI., valamint a XXXII., XXXIII., XXXIV. és XXXV. épületek területét. (1. kép) A fémkeresőzés közvetett oka, hogy rövid- és középtávon mindkét területen tervezünk kontroll-ásatásokat, és az ilyen módon újra feltárt épületek műemléki bemutatását. A munka során a fémkereső műszerrel szisztematikusan pásztáztuk át a korábban csak részben kutatott épületek helyét (felső 20–30 cm, korábbi ásatások által már bolygatott talajrétegben), illetve azokat a kisebb-nagyobb meddőhányókat, amelyeket a korábbi ásatások során hagytak itt elődeink. A módszer segítségével képet kaphattunk a korábbi ásatások által felhagyott területek állapotáról, illetve adatokat nyertünk az egyes épületrészek funkciójáról. A későbbi időszakból (pl. 20. század elejéről, első feléből) származó tárgyak felszínre hozásával arról is képet kaphattunk, hogy kik fordultak meg az ókori város romterületén annak felfedezése óta.

Between June 16 and August 13, 2020, we conducted an instrumental site survey using a metal detector within the area of the Aquincum civil town, specifically in the so-called northeastern industrial-commercial quarter (bounded by Streets A and D, and Keled Road and Sujtás Street), as well as east of the old museum building, along the southern side of D Street. The research covered approximately 7,400 m², encompassing the areas of Buildings I, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI, as well as XXXII, XXXIII, XXXIV, and XXXV. (Fig. 1) The indirect reason for the metal detector survey was that, in the short and medium term, we are planning controlled excavations in both areas and the subsequent heritage presentation of the re-excavated buildings. During the project, we systematically scanned the sites of previously only partially excavated buildings (within the upper 20–30 cm, a layer already disturbed by earlier excavations), as well as various spoil heaps left behind by earlier excavations. This method allowed us to assess the condition of areas abandoned after previous excavations and gather information about the function of specific building parts. The recovery of items dating from later periods (such as the early 20th century) also gave us insight into who had visited the ruins of the ancient city since its discovery.

1. kép: Az aquincumi polgárváros alaprajza a felmérés területével
(Készítette: Kolozsvári Krisztián)

Fig. 1. Plan of the Aquincum civil town showing the survey area
(Prepared by Krisztián Kolozsvári)

2. kép: Antoninus Pius császár sestertiusa (előlap)
(Fotó: Komjáthy Péter)

Fig. 2. Sestertius of Emperor Antoninus Pius (obverse)
(Photo by Péter Komjáthy)

A kutatás több mint 140 db fémtárgyat hozott napvilágra, amelyek zöme római kori volt, de szép számmal bukkantak fel a későbbi korok emlékei is. A leleteket minden esetben pontos leírással és azonosítási számmal láttuk el, előkerülési helyüket rögzítettük és térképre vittük.

A féMLELETEK jelentős része kis méretű, amorf ólomdarabka, vagy vasdarab volt (ezek tetőszerkezetekhez, bútorokhoz, illetve különböző műszaki létesítményekhez, pl. vízvezetékcsövekhez) tartozhattak. Az egyedi leletek közül számos különböző formájú, méretű és súlyú ólomsúly emelhető ki, amelyek az észak-keleti negyedből származnak. Ezek közül az egyikén még a súlymérték egységét is jelölték. A nagyszámú ilyen jellegű lelet jelenléte ebben a negyedben nem meglepő, hiszen a házak főút felé nyíló helyiségeit elsősorban boltként használták (Bíró–Láng 2018). Ugyanígy sok érme is előkerült, amelyek zöme a Kr. u. 2–3. századra keltezhető, és egybevág a város ismert időrendi adataival (Láng 2013). Kiemelhető Antoninus Pius császár (Kr. u. 145–161) ún. sestertiusa, amely rendkívül jó állapotban maradt ránk. (2. kép) Szembetűnő, hogy a viseleti tárgyak közül számos fibula, veretek és csatok alkatrészei, sőt fegyvertöredékek (pl. kardkoptató) is előfordultak. A lakóházak berendezési tárgyai közé tartozhattak a töredékes állapotban fennmaradt bronz bútor- és ládaveretek, valamint a szintén bronzból készült kiegészítők darabjait is dokumentálhattuk. A tárgyak előkerülési helye is érdekes adalékokkal szolgált a városnegyed funkciója és az emlékek állapota szempontjából: míg a kereskedelmi tevékenységhez köthető tárgyak (pl. érmék) inkább az épületek utcafronti részéről, míg a sze-

The survey unearthed more than 140 metal objects, most of which dated to the Roman period, although a considerable number of later finds were also recorded. Each find was given a precise description and an identification number, and its findspot was recorded and mapped. A significant proportion of the metal finds consisted of small, amorphous lead fragments or iron pieces, which likely originated from roof structures, furniture, or various technical installations (e.g., water pipes). Among the individual finds, many lead weights of various shapes, sizes, and weights were particularly noteworthy, all from the northeastern quarter. One of the weights even bore a marked unit of measurement. The presence of such a large quantity of weights is unsurprising, given that the houses' rooms opening toward the main road were primarily used as shops (Bíró–Láng 2018). Numerous coins were also recovered, most datable to the 2nd–3rd centuries AD, aligning with the known chronological data of the city (Láng 2013). A particularly notable find was a sestertius of Emperor Antoninus Pius (AD 145–161), which was preserved in exceptionally good condition. (Fig. 2) Among personal accessories, numerous fibulae, mounts, and buckle parts, as well as weapon fragments (e.g., a sword chape), were found. Fragments of bronze furniture fittings, chest mounts, and parts of bronze hand mirrors, presumably belonging to the furnishings of residential houses, were also documented. The find locations provided interesting insights into the quarter's function and the condition of the remains. Items related to commercial activities (such as coins) were primarily found in the street-facing parts of the buildings, while personal items

Fig. 3. Fibulák (Kr. u. 2-3. század) a kutatásból (Fotó: Komjáthy Péter)

Fig. 3. Fibulae (2nd–3rd centuries AD) from the survey (Photo by Péter Komjáthy)

mélyes tárgyak (pl. tükör, gyűrű, fibulák) inkább a hátsó lakótraktusokból származtak. (3. kép)

A leletek szóródása alapján arra is fény derült, hogy az egykori őrizetlen rommező látogatói és a korábbi feltárások viszonylag kevés fémtárgyat hagytak a felszínközeli rétegekben. Azok inkább a nehezebben hozzáférhető, rézsús részeken maradtak meg. Nem meglepő módon a római kori leletek mellett szép számmal kerültek elő újkori tárgyak is. A két háború közötti iskolai egyenruhához tartozó sapkajelvények gyerekcsoportok gyakori látogatásairól tanúskodnak, míg a 20. századi érmék, sőt, gombok és sörösüveg-kupakok az egykori romkerti pikniknek emlékét idézhetik (Láng 2021).

RÉSZTVEVŐK: Láng Orsolya régész, Vukics Adrienn régész, Sándor Lajos fémkeresős, Fábíán István geodéta, Kovács Tibor geodéta

Láng Orsolya

(such as mirrors, rings, and fibulae) predominantly came from the rear residential sections. (Fig. 3)

The distribution of finds also revealed that visitors to the once-unguarded ruins and previous excavations left relatively few metal objects in the near-surface layers; items tended to survive in harder-to-reach, sloped areas. As expected, alongside Roman finds, a significant number of modern objects were also discovered. Cap badges belonging to interwar school uniforms testified to frequent visits by school groups, while 20th-century coins, buttons, and even beer bottle caps evoked memories of former picnics held at the archaeological park (Láng 2021).

CONTRIBUTORS: Orsolya Láng (archaeologist), Adrienn Vukics (archaeologist), Lajos Sándor (metal detector survey, Sandex Ltd), István Fábíán (surveyor), Tibor Kovács (surveyor)

Orsolya Láng

Irodalom

- Bíró–Láng 2018 • Bíró, Szilvia–Láng, Orsolya: „Unpleasant to live in, yet it makes the city rich”. Industry and Commerce in Military and Civil Settlements along the Pannonian Limes. In: LIMES XXIII. Proceedings of the 23rd International Congress of Roman Frontier Studies Ingolstadt 2015. Akten des 23. Internationalen Limeskongresses in Ingolstadt 2015. Beiträge zum Welterbe Limes. Sonderband 4/II. Hrsg.: Sommer, C. Sebastian–Matešić, Suzana Mainz, 2018, 609–619.
- Láng 2013 • Láng, Orsolya: Urban problems in the civil town of Aquincum: the so-called „northern band”. *Dissertationes Archaeologicae*, Ser. 3 (1) 2013, 231–250. <https://doi.org/10.17204/dissarch.2013.231>
- Láng 2021 • Láng, Orsolya: Miről mesélnek az aquincumi régészeti park fémleletei? Római tükrőtől a 20. századi iskolai jelvényekig. *Óbudai Anziks*, 7(1) 2021, 96–99.

References

- Bíró–Láng 2018 • Bíró, Szilvia–Láng, Orsolya: „Unpleasant to live in, yet it makes the city rich”. Industry and Commerce in Military and Civil Settlements along the Pannonian Limes. In: LIMES XXIII. Proceedings of the 23rd International Congress of Roman Frontier Studies Ingolstadt 2015. Akten des 23. Internationalen Limeskongresses in Ingolstadt 2015. Beiträge zum Welterbe Limes. Sonderband 4/II. Hrsg.: Sommer, C. Sebastian–Matešić, Suzana Mainz, 2018, 609–619.
- Láng 2013 • Láng, Orsolya: Urban problems in the civil town of Aquincum: the so-called „northern band”. *Dissertationes Archaeologicae*, Ser. 3 (1) 2013, 231–250. <https://doi.org/10.17204/dissarch.2013.231>
- Láng 2021 • Láng, Orsolya: Miről mesélnek az aquincumi régészeti park fémleletei? Római tükrőtől a 20. századi iskolai jelvényekig. [What do the metal objects in the Aquincum archaeological park tell us? From Roman mirrors to 20th century school badges.] *Óbudai Anziks*, 7(1) 2021, 96–99.